

AAN DE SLAG MET... VERANTWOORDINGSDAG

MEI 2018 – AAN DE SLAG MET #1

ProDemos Huis voor democratie en rechtsstaat

DOCENTENHANDLEIDING

WAT HEB JE NODIG?

- ✦ Voor elke leerling een werkblad.
- ✦ Foto van de Tweede Kamer en foto van de regering (bijlage 1).
- ✦ Foto's op smartbord klaarzetten.

DE WERKVORM IN HET KORT

De leerlingen oefenen aan de hand van stellingen met het verschil tussen de Tweede Kamer en de regering. Vervolgens vullen ze een werkblad in over de verschillende manieren die de Tweede Kamer heeft om de regering te controleren.

LEERDOEL

- Leerlingen kunnen uitleggen dat de Tweede Kamer de regering controleert en kennen vier controlemiddelen van de Tweede Kamer.
- Leerlingen kunnen uitleggen wat het verschil is tussen de regering en de Tweede Kamer.
- Leerlingen weten dat op Prinsjesdag de plannen van de regering worden gepresenteerd en dat de regering op Verantwoordingsdag verantwoording over deze plannen aflegt.

HOE LANG DUURT HET?

Ca. 45 minuten

HANDLEIDING

INTRODUCTIE

- Vraag de leerlingen wat er wordt bedoeld met het begrip democratie. Nadat u enkele leerlingen het woord heeft gegeven, kunt u vertellen dat het woord 'democratie' van de oude Grieken komt.

Demos = volk

Kratein = regeert

- Is het mogelijk om met alle Nederlanders te regeren en dus te bepalen wat er in ons land moet gebeuren? Wie weet hoeveel mensen er (officieel) in Nederland wonen?

Open de bevolkingsteller van het CBS (<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/bevolkingsteller>) en laat zien dat Nederland meer dan 17 miljoen inwoners heeft (d.d. 17 mei 2018: 17.208.246 inwoners).

Het is natuurlijk niet mogelijk om met zoveel mensen te bepalen wat er moet gebeuren in Nederland. Daarom hebben we een **volksvertegenwoordiging**. In Nederland zijn dat de Tweede Kamer en de Eerste Kamer. Maar we hebben óók in Nederland een **regering**. Wie doet nu wat?

Extra uitbreiding van de introductie

De volksvertegenwoordiging bestaat dus uit de Tweede Kamer en de Eerste Kamer. De Tweede Kamer is het meest in het nieuws. Welke foto is van onze Tweede Kamer?

[Zorg dat u onderstaande foto's op uw smartbord klaar heeft staan, zonder onderschrift]

A.

https://alfredmuller.files.wordpress.com/2014/10/8737181234_3fac28af34_b.jpg?w=1000

(Groot-Brittannië)

B.

https://images2.persgroep.net/rcs/ocllFrMJMIRqyx6BSgMBG2MBgwA/diocontent/65150148/_crop/0/748/7343/4148/_fitwidth/763?appId=2dc96dd3f167e919913d808324cbfeb2&quality=0.8

(IJsland)

C.

<http://www.dewereldmorgen.be/images/cache/xl/2013/08/04/grieks-parlement-wordt-buitenspel-gezet-bij-nieuwe-structurele-hervormingen.jpg>

(Griekenland)

D.

https://media.nu.nl/m/m1mxq5aa23kq_wd640.jpeg

(Nederland)

→ Lees verder op de volgende pagina.

ONDERDEEL 1

- Hang de foto van de Tweede Kamer (zie bijlage 1) op aan de rechtermuur van de klas en hang de foto van de regering (zie bijlage 1) op aan de linkermuur van de klas. Leg de leerlingen uit dat ze straks vijf vragen krijgen waarop het antwoord 'Tweede Kamer' of 'regering' is. Het is de bedoeling dat de leerlingen naar het juiste antwoord lopen. Tip: Laat de leerlingen in het midden staan voor u de eerste vraag opleest.
- Lees steeds één vraag voor en vraag de leerlingen om bij het juiste antwoord te gaan staan. Na iedere vraag kunt u één of twee leerlingen om toelichting van hun antwoord vragen, voordat u het juiste antwoord geeft.

I: Er waren op 15 maart 2017 verkiezingen. Inwoners met stemrecht kozen toen de leden van:

de Tweede Kamer / de regering

(Er zitten 150 volksvertegenwoordigers in de Tweede Kamer. Zij horen allemaal bij een politieke partij.)

II: Na de verkiezingen werd er gekeken welke politieke partijen de meeste stemmen hadden gekregen. Deze politieke partijen gingen met elkaar praten om te kijken of ze samen een[vul in]..... konden vormen.

Tweede Kamer / **regering**

III: In de politiek worden plannen gemaakt. Deze plannen heten ook wel wetsvoorstellen. Wie bedenkt de meeste wetsvoorstellen?

de Tweede Kamer / **de regering**

(Er zitten nu vier partijen in de regering die met elkaar samenwerken om het land te besturen: VVD, CDA, D66 en ChristenUnie. Samen hebben deze partijen de steun van 76 mensen in de Tweede Kamer – dat is natuurlijk niet voor niks de helft + 1 (een meerderheid) van de Tweede Kamer...)

IV: De wetsvoorstellen moeten goed worden bekeken: zijn ze wel goed genoeg? De meeste plannen worden goedgekeurd, maar sommige worden afgekeurd. Wie heeft deze taak, om de voorstellen (plannen) te controleren?

de Tweede Kamer / de regering

V: Als een wetsvoorstel is goedgekeurd, dan kunnen de plannen worden uitgevoerd. Stel dat er een verbod komt op bellen of appen op de fiets: dan moeten politieagenten wel boetes gaan uitdelen als mensen het toch nog doen! Wie is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de wetsvoorstellen? Met andere woorden: op wie moet je boos worden als iedereen blijft bellen en appen op de fiets, omdat er nooit boetes worden uitgedeeld?

de Tweede Kamer / **de regering**

(De minister bepaalt uiteindelijk welke taken van de politie het belangrijkste zijn en niet de politie zelf.)

ONDERDEEL 2

- Stel dat de regering slechte plannen bedenkt. Of dat de regering niet goed oplet of de plannen goed worden uitgevoerd. Dan moet de Tweede Kamer de regering ‘op hun kop geven’.

Vraag: Wat zouden Tweede Kamerleden kunnen doen om de regering goed te kunnen controleren?

Maak bijvoorbeeld een woordspin (begrip: controleren) op het bord van de antwoorden die de leerlingen geven.

Onderstreep of omcirkel de goede antwoorden van de leerlingen. Antwoordmodel:

- **Vragen** stellen aan de minister
Bijv. Minister, waarom kiest u er niet voor om de klassen verplicht kleiner te maken?
 - In **debat** gaan met de minister
Bijv. Minister, we willen met u in gesprek over de lange wachtlijsten in de zorg. We willen graag dat u volgende week woensdag in de Tweede Kamer komt voor dit debat.
 - **Opdracht** geven aan de minister
Bijv. Minister, we vinden dat u beter uw best moet doen om vluchtelingen te laten integreren in Nederland. U moet ervoor zorgen dat de inburgeringscursussen beter en goedkoper worden.
 - **Onderzoek** instellen naar het optreden van de minister
Bijv. Minister, we denken dat u grote buitenlandse bedrijven in Nederland te weinig belasting laat betalen. We willen hier eens grondig onderzoek naar gaan doen.
- Deel aan alle leerlingen het werkblad uit met daarop vijf situaties. Leg uit dat de leerlingen in de eerste kolom per situatie moeten invullen of de Tweede Kamer dit wel of niet mag doen. Als het antwoord ja is, kunnen ze in de tweede kolom invullen op basis van welk recht de Tweede Kamer dit dan mag doen.
 - Laat de leerlingen in tweetallen het werkblad invullen.
NB. Het kan zijn dat leerlingen het woord ‘defensie’ niet kennen. Leg uit dat hier de Nederlandse landmacht, luchtmacht, de marine en de marechaussee worden bedoeld.
 - Kijk gezamenlijk de antwoorden van het werkblad na met behulp van het antwoordmodel in bijlage 3.

ONDERDEEL 3

De meeste kinderen zullen wel eens van **Prinsjesdag** gehoord hebben. Dat is de **derde dinsdag van september**. De koning leest dan de plannen van de regering voor en de minister van Financiën biedt de Tweede Kamer een koffertje aan met de financiële plannen: hoe wil de minister alles gaan betalen?

NB. Jeugdjournalitem over Prinsjesdag 2017: <https://jeugdjournaal.nl/artikel/2193704-het-is-prinsjesdag-maar-wel-een-gekke.html>.

Wat de meeste kinderen niet weten is dat er ook een **Verantwoordingsdag** bestaat. Dat is de **derde woensdag van mei** – in 2018 was dat 16 mei. Dan moet de regering vertellen aan de Tweede Kamer wat er terecht is gekomen van alle plannen die in september gemaakt zijn. Ook dan biedt de minister van Financiën de Tweede Kamer een koffertje aan. Maar nu met de verantwoordingsstukken: hoe heeft de minister alle plannen betaald?

→ Voer een kort onderwijsleergesprek met uw leerlingen:

- Verantwoordingsdag wordt ook wel Gehaktdag genoemd. Kan iemand bedenken waarom dit zo is?

Voorbeeld van een goed antwoord:

In het Nederlands kennen we het spreekwoord 'ergens gehakt van maken'. Dit betekent o.a. aantonen (met kritiek) dat iets heel slecht is. Op gehaktdag moet de Tweede Kamer kritisch kijken naar de financiële resultaten van de regering.

Er is nog een bijkomende verklaring: Verantwoordingsdag valt altijd op een woensdag. Tegenwoordig kun je gehakt op elke dag van de week in de winkel kopen. Vroeger was dit niet zo. Toen werd het restvlees van dieren die op maandag werden geslacht en op dinsdag werden uitgebeend op woensdag verkocht. Woensdag gehaktdag dus.

Bron: <https://schooltv.nl/video/waarom-is-woensdag-gehaktdag-het-ligt-elke-dag-in-de-winkel/> (2012)

- Zou er dit jaar 'gehakt' zijn gemaakt van de financiële resultaten van de regering? Wat denken jullie? Als er geen antwoord komt vanuit de klas, kunt u onderstaande foto aan de leerlingen laten zien. Zou de minister van Financiën dit jaar blij zijn geweest of niet?

Voorbeeld van een goed antwoord:

Dit jaar was de minister van Financiën (Wopke Hoekstra) heel blij: het gaat goed met de economie en dus ook met de Nederlandse schatkist (begroting). Natuurlijk is er altijd nog wel iets te verbeteren.

Foto is van De Volkskrant, zie: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/glunderende-minister-van-financien-op-verantwoordingsdag-begrotingsoverschot-naar-1-1-procent~b8664dad/>

Stel tot slot nog één vraag. Wat is (dus) in de praktijk de belangrijkste taak van de Tweede Kamer?

- A. Wetten maken (hand omhoog)
- B. Regering controleren (hand omlaag)

Goede antwoord: B.

BIJLAGE 1

Foto: Bob Karhof

TWEEDE KAMER

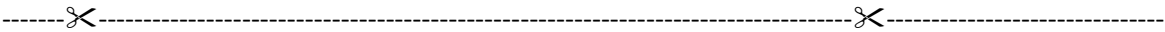

Foto: Valerie Kuypers

REGERING

BIJLAGE 2: WERKBLAD

Stap 1: Lees de vijf situaties hieronder goed door. Vul daarna de eerste kolom in. Vul **JA** in als je denkt dat de Tweede Kamer dit wel mag doen. Vul **NEE** in als je denkt dat de Tweede Kamer dit niet mag doen.

→ Heb je JA ingevuld?

→ Doe dan stap 2 en vul ook de tweede kolom in.

Stap 2: Voor welke vorm van controle heeft het Tweede Kamerlid in het voorbeeld gekozen? Zet in de tweede kolom één van de onderstaande vormen van controle:

- a) een vraag stellen
- b) een debat aanvragen
- c) een opdracht geven
- d) een onderzoek instellen

MAG DE TWEEDE
KAMER DIT DOEN?

OVER WELKE VORM VAN
CONTROLE GAAT HET HIER?

SITUATIE 1:

EEN TWEEDE KAMERLID HEEFT IN DE KRANT GELEZEN DAT KUNSTGRAS MISSCHIEN GIFTIG IS. ZE WIL WETEN WAT DE MINISTER HIERMEE GAAT DOEN.

SITUATIE 2:

DE TWEEDE KAMER VINDT DAT DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID ZIJN WERK NIET GOED DOET. ZE BESLISSEN DAAROM DAT ZIJN LOON OMLAAG MOET.

SITUATIE 3:

ER ZIJN VAAK AARDBEVINGEN IN GRONINGEN DOOR DE BORINGEN NAAR GAS. DE TWEEDE KAMER WIL DE MINISTER DWINGEN OM NAAR DE TWEEDE KAMER TE KOMEN OM UITLEG TE GEVEN.

SITUATIE 4:

HET LEGER HEEFT TE WEINIG EN TE SLECHTE VOERTUIGEN. SOLDATEN OEFENEN ZELFS MET NEPPISTOLEN. DE TWEEDE KAMER WIL NU PRECIES UITZOEKEN WAT ER MIS IS GEGAAN BIJ DEFENSIE.

SITUATIE 5:

EEN POLITIEKE PARTIJ IN DE TWEEDE KAMER VINDT DAT KNALVUURWERK TE VEEL OVERLAST GEEFT. DEZE PARTIJ VERZOEKT DE MINISTER DAAROM OM EEN VERBOD OP KNALVUURWERK VOOR TE STELLEN.

BIJLAGE 3: ANTWOORDMODEL

Stap 1: Lees de vijf situaties hieronder goed door. Vul daarna de eerste kolom in. Vul **JA** in als je denkt dat de Tweede Kamer dit wel mag doen. Vul **NEE** in als je denkt dat de Tweede Kamer dit niet mag doen.

→ Heb je JA ingevuld?

→ Doe dan stap 2 en vul ook de tweede kolom in.

Stap 2: Voor welke vorm van controle heeft het Tweede Kamerlid in het voorbeeld gekozen? Zet in de tweede kolom één van de onderstaande vormen van controle:

- a) een vraag stellen
- b) een debat aanvragen
- c) een opdracht geven
- d) een onderzoek instellen

**MAG DE TWEEDE
KAMER DIT DOEN?**

**OVER WELKE VORM VAN
CONTROLE GAAT HET HIER?**

SITUATIE 1:

EEN TWEEDE KAMERLID HEEFT IN DE KRANT GELEZEN DAT KUNSTGRAS MISSCHIEN GIFTIG IS. ZE WIL WETEN WAT DE MINISTER HIERMEE GAAT DOEN.

JA

A. VRAAG

SITUATIE 2:

DE TWEEDE KAMER VINDT DAT DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID ZIJN WERK NIET GOED DOET. ZE BESLISSEN DAAROM DAT ZIJN LOON OMLAAG MOET.

NEE

SITUATIE 3:

ER ZIJN VAAK AARDBEVINGEN IN GRONINGEN DOOR DE BORINGEN NAAR GAS. DE TWEEDE KAMER WIL DE MINISTER DWINGEN OM NAAR DE TWEEDE KAMER TE KOMEN OM UITLEG TE GEVEN.

JA

B. DEBAT

SITUATIE 4:

HET LEGER HEEFT TE WEINIG EN TE SLECHTE VOERTUIGEN. SOLDATEN OEFENEN ZELFS MET NEPPISTOLEN. DE TWEEDE KAMER WIL NU PRECIES UITZOEKEN WAT ER MIS IS GEGAAN BIJ DEFENSIE.

JA

D. ONDERZOEK

SITUATIE 5:

EEN POLITIEKE PARTIJ IN DE TWEEDE KAMER VINDT DAT KNALVUURWERK TE VEEL OVERLAST GEEFT. DEZE PARTIJ VERZOEKT DE MINISTER DAAROM OM EEN VERBOD OP KNALVUURWERK VOOR TE STELLEN.

JA

C. OPDRACHT